

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01024, м.Київ-24, вул.П.Орлика, 4

Р І Ш Е Н Н Я № 14

16 травня 2003 р.

м. Київ

Обговоривши проект Закону України “Про внесення змін до Конституції України” від 11 березня 2003 року, Рада суддів України,

ВИРІШИЛА:

Схвалити Звернення Ради суддів України до Верховної Ради України щодо проекту закону України про внесення змін до Конституції України.

**Голова
Ради суддів України**

Кривенко В.В.

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01024, м.Київ-24, вул.П.Орлика, 4-а

З В Е Р Н Е Н Н Я

Обговоривши на своєму засіданні проект Закону України “Про внесення змін до Конституції України” від 11 березня 2003 року Рада суддів України, керуючись положеннями статей 6, 127 і 130 Конституції України та статті 116 Закону України “Про судоустрій України, констатує недоцільність і неприйнятність змін, пропонованих у пункті 12 частини третьої статті 85, пункті 20 частини першої статті 106 та частинах другій, четвертій і п’ятій статті 148 щодо формування складу Конституційного Суду України; пункті 13 частини третьої статті 85, частині четвертій статті 126 та другому реченні частини першої статті 128 Проекту щодо обрання суддів на десять років; пункті 2 частини п’ятої статті 126 щодо вікового цензу, а також пункті 21 частини першої статті 106 щодо призначення керівників судів.

Мотивуючи негативне ставлення до запропонованих змін та підтримуючи прогресивний, а не регресивний розвиток законодавства, Рада суддів України виходить з наступного.

1. Зміна формування складу Конституційного Суду України, не відповідає положенням статті 6, 124 та 126 Конституції України щодо поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, їх рівності та паритеті. Майже семирічна робота Конституційного Суду України, сформованого за діючим принципом, не дає підстав для зміни порядку формування, а також зміни строку обрання його суддів та скасування обмеження перебування на посаді голови цього суду.

Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в державі, який вирішує питання конституційності визначених нормативних актів, за якими діють всі гілки державної влади. Тому участь у формуванні його складу, відповідно до статі 6 Конституції України, мають приймати глава держави, законодавча влада в особі Верховної Ради України і судова влада в особі З’їзду суддів України.

Можливість повторного обрання (призначення) на посаду судді Конституційного Суду України так чи інакше може бути використана або витлумачена, як вплив на суддів, який у будь-який спосіб заборонено статтею

126 Конституції України. Така можливість особливо небезпечна у Конституційному Суді України, судді якого мають обиратись на певний строк без права переобрання, або безстроково.

Періодичність переобрання голови суду відповідає положенням статті 130 Конституції України про вирішення питань внутрішньої діяльності судів органами суддівського самоврядування, підкреслює рівність статусу суддів і є кроком вперед від адміністративно-командної системи.

2. Запровадження обрання суддів безстроково у Конституції України 1996 року не було новелою чи експериментом, а послідовним впровадженням Концепції судово-правової реформи 1991 року, подальшим розвитком законодавства, зокрема Закону України “Про арбітражний суд” 1991 року, за яким судді господарських судів призначались на посади безстроково, і послідовним впровадженням в Україні міжнародних (ООН- 6 вересня 1985 р.) та Європейських (рекомендація Комітету Міністрів РЄ 1994 р.) принципів незалежності та ефективності судових органів і суддів.

Практика не може свідчити про передчасність переходу з 1991 року, з самого початку формування незалежної України, до безстрокового обрання суддів. Таке невмотивоване і неправдиве посилення має на меті вплив на суддів при вирішенні конкретних справ, про що свідчать непоодинокі випадки намагань необрання суддів безстроково за небажане для однієї з сторін вирішення судової справи.

Повернення до апробованого в СРСР десятирічного призначення суддів порушить принципи незалежності суддів і заборони впливу на їх діяльність, рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом та змагальності сторін. Тобто, через порушення статей 126 і 129 Конституції України будуть суттєво обмежені права громадян на захист у незалежному та неупередженому суді.

Крім того, пропоновані зміни не відповідатимуть пункту 12 Основних принципів незалежності судових органів (ООН 06.09.1985 р.) на пункту 2.19 (а) Рекомендацій щодо незалежності, ефективності та ролі суддів Комітету Міністрів Ради Європи 1994 р., у зв'язку з чим не сприятимуть виконанню зобов'язань України при вступі до Ради Європи.

3. Пропозиція збільшення віку, до досягнення якого суддя може перебувати на посаді, для суддів Верховного і Конституційного судів України до 75 років порушуватиме принцип єдності статусу суддів всіх судів загальної юрисдикції та Конституційного Суду, що пов'язано і суттєво впливає на забезпечення незалежності суддів, гарантованої статтею 126 Конституції України.

Відповідно до згаданих рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи (1994 р. п.2.22) зміни встановленого пенсійного віку під час перебування суддів на посаді не приймаються без їхньої згоди. Рада суддів України вважає необхідним встановлення єдиного вікового цензу для всіх суддів України, незалежно від назви, виду і рівня суду, де вони працюють.

4. Виходячи з проголошених державною владою України намірів інтеграції законодавства держави та приведення його у відповідність до норм і стандартів Європейського співтовариства, а також зважаючи на положення статей 6, 126 та 130 Конституції України, Рада суддів України вважає необхідним виключити з Проекту положення щодо призначення Президентом України керівників судів.

Конституцією України у статті 128 закладено принцип виборності керівника Верховного Суду України суддями цього суду, а у статті 130 зазначено, що питання внутрішньої діяльності судів вирішує суддівське самоврядування. Комітет Міністрів Ради Європи у Рекомендаціях щодо незалежності, ефективності та ролі суддів (1994р.) радив усім урядам держав-членів впровадити принципи, за якими призначення суддів на посаду у суді є внутрішньою адміністративною функцією, що здійснює суддівством (п.2.16) і судді несуть повну відповідальність за адміністративну діяльність судів (п.2.40).

Тому зміни законодавства направлені не на впровадження, а на відхід від загальноєвропейських принципів і стандартів вважаємо помилковими.

Натомість, зважаючи на викладене і керуючись зобов'язаннями України щодо впровадження норм, визнаних Європейським співтовариством, а також з метою подальшого розвитку незалежності та ефективності суду, що закладено в Конституції України, Рада суддів України вважає необхідним внесення змін і доповнень до Основного Закону України, виходячи з наступного.

1. Частину четверту статті 125 викласти в такій редакції:

“Відповідно до закону діють місцеві, апеляційні суди та Касаційний суд України”.

Така редакція офіційно закріпить встановлену Законом України “Про судоустрій України” чотирьохланкову систему судів загальної юрисдикції і дасть змогу повністю реалізувати положення частини другої статті 125 Конституції України щодо статусу Верховного Суду України та пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України щодо забезпечення касаційного оскарження рішення суду.

2. У статті 126:

частину третю після слів “Верховної Ради України” доповнити словами “притягнутий до кримінальної відповідальності”, а після слів “вироку судової – словами “та піддані заходам адміністративного стягнення, що накладаються судом”;

частину п'яту доповнити реченням такого змісту:

“За пунктами 4 і 5 суддю може бути звільнено в порядку дисциплінарного провадження”;

після частини шостої доповнити новою частиною такого змісту:

“Повноваження судді призупиняються органом, що його обрав або призначив, у разі:

- 1) обрання його на іншу оплачувану посаду з'їздом суддів України, або народним депутатом України, - на строк передбачених повноважень;
- 2) притягнення судді до кримінальної відповідальності – до закінчення розгляду справи;
- 3) притягнення судді до дисциплінарної відповідальності – за поданням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України до закінчення розгляду справи”.

Пропоновані зміни на підставі частини третьої статті 22 Конституції України поновлюють допущене звуження змісту та обсягу існуючих з 1992 року прав і свобод суддів, конкретизують порядок усунення суддів з посад та повністю узгоджується з відповідними Європейськими нормами і стандартами.

Доповнення до статті є необхідними для вирішення проблем, що виникають у професійній кар'єрі суддів, сприятимуть поліпшенню ефективності формування державних органів і направлені на укріплення авторитету і впевненості громадян у неупередженості судів і суддів.

3. Частину другу статті 128 доповнити реченням такого змісту

“Голови інших судів загальної юрисдикції та їх заступники обираються Радою суддів України (варіант: органами суддівського самоврядування) в порядку, встановленому законом.

Пропонована норма направлена виключно на впровадження в законодавство рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи 1994 року та на реалізацію положень частин першої та другої статті 126 та частини другої статті 130 Конституції України.

4. У статті 130:

частину другу викласти в новій редакції такого змісту:

“Вирішення питань внутрішньої діяльності судів, захист професійних інтересів суддів і забезпечення судової незалежності покладається на

органи суддівського самоврядування. Вищими органами суддівського самоврядування є З'їзд суддів України та Рада суддів України”

доповнити статтю частиною третьою такого змісту:

“В Україні діє Державна судова адміністрація, до відання якої належить фінансове, матеріально-технічне та організаційне забезпечення діяльності загальних судів, в порядку, визначеному законом. Голова Державної судової адміністрації призначається З'їздом суддів України, а його заступники і начальники територіальних управлінь – Радою суддів України в порядку визначеному законом”.

Пропоновані зміни направлені на розвиток положень частин першої і другої статті 126 та статті 130 Конституції України, відповідають Рекомендаціям (1994р.) Комітету Міністрів Ради Європи і сприятимуть посиленню незалежності та авторитету судової влади.

5. У частині другій статті 131 друге речення викласти в новій редакції такого змісту:

“Верховна Рада України, Президент України, з'їзд адвокатів України, з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ призначають до Вищої ради юстиції по одному члену, всеукраїнська конференція працівників прокуратури – двох членів, а з'їзд суддів України – одинадцять членів Вищої ради юстиції.”.

Варіант:

частину другу статті 131 доповнити реченням такого змісту:
“Більшість членів Вищої ради юстиції повинні складати судді.”

Зазначені пропозиції ґрунтуються на вимогах наведених Рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи (1994р.) та Європейської Хартії, про статус суддів (1998 року), сприятимуть реалізації вимог статті 126 Конституції України щодо гарантії незалежності і заборони впливу на суддів у будь-який спосіб.

Враховуючи наведене, Рада суддів України звертається до Верховної Ради України з пропозицією врахувати ставлення суддів України до пропонованих змін Конституції України при розробці відповідного законопроекту.

Голова
Ради суддів України

В.В. Кривенко